

## ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УГОРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

## FOREIGN POLICY OF THE HUNGARIAN REPUBLIC: EXPERIENCE OF EUROPEAN INTEGRATION

Товт К.Я.,

*Ужгородський національний університет*

Гене́за зовнішньої політики Угорщини, національні стратегічні пріоритети зовнішньої політики. Особлива увага у статті приділена характеристиці новій зовнішній політиці Угорщини і шляху Угорщини до ЄС. Проаналізовано зміни в українсько-угорських відносинах, а також у сфері захисту прав національних меншин.

**Ключові слова:** Україна, Угорщина, ЄС, зовнішня політика, нація, регіон.

Генезис внешней политики Венгрии, национальные стратегические приоритеты внешней политики. Особое внимание в статье уделено характеристике новой внешней политике Венгрии и пути Венгрии в ЕС. Проанализированы изменения в украинском-венгерских отношениях, а также в сфере защиты прав национальных меньшинств.

**Ключевые слова:** Украина, Венгрия, ЕС, внешняя политика, нация, регион.

Genesis of foreign policy of Hungary, national strategic priorities of foreign policy. Particular attention is paid to the description of Hungary's new foreign policy and Hungary's way to the EU. The changes in the Ukrainian-Hungarian relations, as well as in the sphere of the protection of the rights of national minorities, are analyzed.

**Key words:** Ukraine, Hungary, EU, foreign policy, nation, region.

Проголошення Третьої Угорської Республіки 23 жовтня 1989 року, а також прийняття Державними Зборами (Парламентом) Угорщини у 1989 році демократичних законів про референдум та народну ініціативу, нового закону про вибори, про право громадян на створення об'єднань та асоціацій, на проведення мітингів та зборів, про функціонування та господарську діяльність політичних партій, і що особливо важливо – нової редакції Конституції Угорщини – визначили у політико-правовому вимірі нові основи формування якісно нової внутрішньої, а також і зовнішньої політики Угорської Республіки.

Принципово важливо відзначити, що із зміною політичного режиму після виборів 1990 року, відбулася зміна зовнішньополітичних пріоритетів Угорщини.

По-перше, так зване повернення, входження чи реінтеграція у лоно європейської цивілізації вимагали від Угорщини

більш суттєвих, структурних змін власне суспільства, набуття угорським суспільством європейської культурно-історичної ідентичності. Цьому об'єктивно сприяла і радикальна зміна системи міжнародних відносин у Європі.

По-друге, стратегічним виміром зовнішньої політики Угорської Республіки на початку 90-х років ХХ століття була розбудова якісно нових міжнародних відносин не тільки на міжнародному, але і на регіональному рівнях.

По-третє, на новий рівень також піднявся і інституційний розвиток двостороннього співробітництва Угорщини з незалежною Україною. Це стосувалося формування нової системи взаємовідносин між двома сусідніми державами з питань перетину кордону, захисту прав національних меншин, розвитку економічної співпраці та гуманітарного співробітництва.

Після підписання Протоколу про встановлення дипломатичних відносин між

Україною та Угорською Республікою, 6 грудня 1991 року було підписано *Договір про основи добросусідства та співробітництва* між Україною і Угорською Республікою (надалі – Договір про основи добросусідства), який згодом – 1 липня 1992 року було ратифіковано Постановою Верховної Ради: “Україна і Угорська Республіка, будуючи свої відносини, що сягають корінням в історичне минуле їх країн, переконані в тому, що добросусідство, взаємна повага та співробітництво між двома країнами відповідають інтересам народів України і Угорщини і слугують створенню якісно нових відносин, заснованих на рівноправності, і зміцненню системи безпеки в Європі” [1].

Основні напрями зовнішньої політики Угорської Республіки були сформульовані саме в цей час. Більше того, зовнішньополітичні стратегічні напрями закріплені у Конституції країни.

Отже, визначимо вже традиційні як на сьогодні, основні зовнішньополітичні стратегічні напрями Угорської Республіки:

- прагнення до євроатлантичної інтеграції,
- міжрегіональне добросусідське співробітництво,
- захист і підтримка угорської національної меншини, яка проживає за кордоном [2].

Безперечно, що уряди, коаліційні уряди Угорської Республіки за період 1990-2011 років в залежності від політико-партійної приналежності, надавали пріоритету другому чи третьому напрямам, втім, усі три напрями послідовно реалізовувались.

З точки зору розбудови та посилення загальноєвропейської системи безпеки найважливішим було приєднання до Європейського Співтовариства та НАТО. Набуття країною повноправного членства в НАТО відбулось 12 березня 1999 року, відповідно вступ до Європейського Союзу відбувся 1 травня 2004 року. Угорщина підписала угоди про добросусідство із всіма країнами Центральної та Східної Європи.

Угорщина однією з перших держав Центральної Європи розпочала розбудову інституційних взаємовідносин з ЄС: 25 червня 1988 року було підписано Спільну декларацію РЕВ і ЄЕС, таким чином були встановлені офіційні відносини між Європейським Співтовариством і країнами РЕВ на двосторонній основі. 26 вересня 1988 року між ЄС та Угорщиною була підписана так звана угода нового типу “Європейська угода”. З точки зору фінансування економічних реформ, саме Угорщина і Польща у 1989 році в рамках програми PHARE отримали фінансово-економічну допомогу.

Якісно новим етапом для Угорщини в європейському інтеграційному напрямі стало підписання у 1991 році в Брюсселі *договору про асоціацію* з європейською спільнотою, який передбачав формування та розвиток зони вільної торгівлі, створення умов щодо заохочення інвестицій іноземного капіталу, усунення будь-яких бар’єрів між країнами континенту для вільного переміщення через кордони товарів, капіталів, послуг і робочої сили, вдосконалення політичного діалогу, наближення фінансових і юридичних систем країни до загальноєвропейських стандартів [3].

*Статус асоційованого члена ЄС* для країни вже визначав не тільки прагнення, але і юридичні гарантії європейської інтеграції Угорщини, зрозуміло, за умов виконання критеріїв.

Активізація політичного діалогу про приєднання відбулась з 1993 року. Насамперед, було визначено чіткі критерії вступу, які і містила резолюція ЄС, що була прийнята у 1993 р. в Копенгагені. Фактично, 22 червня 1993 року Європейська Рада в Копенгагені визначила принцип членства в ЄС для будь-якої країни, яка бажає вступити до Європейського Союзу:

- розвиток багатопартійної політичної системи на основі реалізації демократичних принципів правління,
- розбудова ринкової економіки,
- встановлення верховенства права, імплементація законодавчих актів ЄС.

1 квітня 1994 року Міністр закордонних справ УР Геца Єсенскі офіційно подав заяву на повноправне членство у Європейський Союз: “Парламент Республіки однострійно схвалив рішення вступити до ЄС. Угорська Республіка повністю підтримує цілі, що містяться в Маастрихтському договорі, і готова взяти на себе зобов’язання, пов’язані з членством у ЄС і своїм приєднанням до цієї організації збирається зміцнити процес європейської інтеграції” [4].

Отже, Угорська Республіка першою з країн Центральної Європи подала офіційну заяву на повноправне членство в ЄС, а 15 липня 1997 року Європейська Комісія опублікувала свій звіт-оцінку стосовно угорського офіційного прохання вступу до ЄС, де пропонувала розпочати офіційні переговори з Угорщиною відносно вступу в ЄС. Наступним важливим кроком Угорщини до ЄС було рішення Європейської Комісії від 10-11 грудня

1999 року у Гельсінкі, де була визначена нова стратегія Євросоюзу стосовно приєднання країн-аплікантів “першої хвилі”, де була визначена низка вимог фінансового та правового характерів з боку ЄС.

Таким чином, вищезазначене свідчить про те, що процес європейської інтеграції це достатньо складний і тривалий процес, який залежав і нині залежить як від внутрішніх реформ власне Європейського Союзу, так і від реформ всередині країни, яка бажає вступити в ЄС. Готовність до вступу мають проявити всі договірні сторони. Важливо підкреслити і виконання країною-аплікантом загальноприйнятих так званих копенгагенських критеріїв. Динамічне формування конструктивних, прагматичних двосторонніх взаємовідносин було характерним для України та Угорської Республіки – двох незалежних держав, суб’єктів міжнародних відносин у центральноєвропейському регіоні.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. A Magyar Köztársaság nemzetközi kapcsolatainak és külpolitikai tevékenységének eseményei és dokumentumai // Magyar Külpolitikai Évkönyv. A Külügyminisztérium Dokumentációs Főosztálya.- Bp.: Vadas, 1991. – 391.o.
2. A Magyar Köztársaság nemzetközi kapcsolatainak és külpolitikai tevékenységének eseményei és dokumentumai // Magyar Külpolitikai Évkönyv. A Külügyminisztérium Dokumentációs Főosztálya.- Bp.: Vadas, 1990. – 337.o.
3. A Magyar Köztársaság nemzetközi kapcsolatainak és külpolitikai tevékenységének eseményei és dokumentumai // Magyar Külpolitikai Évkönyv. A Külügyminisztérium Dokumentációs Főosztálya.- Bp.: Vadas, 1991. – 392.o.
4. A Magyar Köztársaság nemzetközi kapcsolatainak és külpolitikai tevékenységének eseményei és dokumentumai // Magyar Külpolitikai Évkönyv. A Külügyminisztérium Dokumentációs Főosztálya.- Bp.: Vadas, 1994. – 159.o.